

De globalisering van markten: een perspectief voor vrede?

Carolijn Terwindt, verslag

Deelnemers:

Dick Verheul (Omslag)
Willem Hoogendijk
Menno
Jeltje (Groen Links)
Lennart (Groen Links)
Anouk
Guus Geurts
Jaap (ABC)
Laurens
Albert (Wereldwinkels, Stichting Ander Geld)
Har (Vredesbeweging, Economiecurussen)
Stefan
Sanne
Margies Kaag
Lou Keune
iemand die later binnen kwam

Inleider: Hans Opdam

Voorzitter: Patrick Kaashoek

Verslag: Carolijn Terwindt

In de workshop staat de vraag centraal naar de mate waarin de toenemende vervlechting tussen landen en mensen over de hele wereld de vrede bevordert of juist bedreigt.

Hans Opdam van Economen voor Vrede beschrijft de globalisering waarin de vervlechting een centraal aspect is als een onontkoombare richting in de geschiedenis. In plaats van deze globalisering en vervlechting tegen te gaan, is het de kunst om als een judoka gebruik te maken van bestaande krachten en zo actoren te bewegen om een veiliger samenleving te maken. Vervlechting houdt in dat je elkaar tegen komt, en dat je ook rekening moet houden met elkaars belangen. Dat levert een belangenstrijd op. De uitkomst daarvan kan leiden tot een vreedzame samenleving. Wij hebben dat gezien binnen de afzonderlijke natiestaten. Wij zien dat nu gebeuren binnen het grotere Europa. Een belangrijk motief voor de oprichting van de Europese Unie lag in de idee “nooit meer oorlog”. Maar in werkelijkheid zijn het krachten achter de marktvergroting die Europa drijven in de richting van economische sociale, en politieke integratie. In de vervlechting van markten ligt dus een kans om oorlog te voorkomen, stelt Hans Opdam in zijn inleiding. Het is het doel van de workshop om te discussieren over de criteria die hieraan ten grondslag zouden moeten liggen om dat ook te bereiken.

Hans opent de discussie door een voorbeeld te geven van randvoorwaarden die essentieel zijn om te bewerkstelligen dat vervlechting en globalisering ook inderdaad het aantal oorlogen zullen doen afnemen: er zou meer transparantie moeten komen in de wapenindustrie en

wapenhandel. Dit is maar een voorbeeld, en zeker niet het belangrijkste. Het gaat erom tegenkrachten te mobiliseren die het koersverloop van de geschiedenis kunnen beïnvloeden.

De discussie zoomt eerst in op de vraag of de huidige globalisering en vervlechting inderdaad een onontkoombare historische ontwikkeling is. Guus Geurts vraagt: “wie kiest er voor of tegen handel?”. Het is een belangrijke fundamentele vraag die ook later in de discussie weer de kop op duikt: “gebeurt wat er gebeurt spontaan of wordt het geregisseerd?” Het blijkt dat enkele deelnemers uitgaan van bewust kwade opzet onder hoge directeuren en machthebbers, terwijl anderen er meer van uitgaan dat deze ook een pion zijn in een bepaalde structuur of een bepaald systeem. Een bevrijdingsbeweging zou zich in dit laatste geval dus ook richten op de bevrijding van de directeuren van multinationals. In samenhang hiermee wordt ook even kort het filosofische debat aangeraakt waarin de vraag centraal staat in hoeverre een individu macht heeft over historische processen, in hoeverre de mens kortom vrij is.

Er wordt geconcludeerd dat het begrip symmetrie/ asymmetrie van belang is bij de analyse: “als kleine partij in het machtenspel word je gemangeld”. Er wordt opgemerkt dat er een tegenkracht gevormd moet worden tegen multi-nationals. Ook is het van belang in het oog te houden dat er verschillen bestaan in de ontwikkeling van verschillende landen. Verschillende machtsverhoudingen vormen de grote uitdaging. Bij gelijke machtsverhoudingen zal vervlechting en globalisering wellicht vrede kunnen bevorderen. Bij ongelijke machtsverhoudingen blijken er tal van problemen te zijn.

Er blijkt een ander fundamenteel verschil tussen de deelnemers. Sommigen redeneren vanuit een meer realistisch standpunt, terwijl anderen een meer idealistische visie voorstaan. In de discussie zie je dit als volgt terug. A schetst een analyse van de huidige situatie en enkele stappen die vanaf het hier en nu (het hier en nu als zodanig als uitgangspunt nemend) genomen kunnen worden. Een verwijt komt op van B dat A het hier en nu ook zou accepteren en B stelt de vraag of A geen verandering wil. Vervolgens beschrijft B hoe het zou moeten in de toekomst. Dit leidt tot de vraag van A hoe B dat dan voor zich ziet om daar te komen. Hierdoor leek men soms verder van elkaar af te staan dan wellicht het geval is.

Er wordt opgemerkt dat vervlechting ook juist negatieve gevolgen kan hebben, zoals je ziet in het toerisme waarbij mensen niet altijd respect blijken te hebben voor de lokale cultuur en mensen. Een historisch voorbeeld waaruit blijkt dat vervlechting via markten niet altijd tot vrede leidt, is het feit dat er oorlogen zijn gevoerd om handelsroutes vrij te leggen.

De discussie gaat over op een analyse van de effecten van vervlechting op mensenrechten. In het verleden bestond de slavernij, waarbij de “uitbuiters in het landhuis” wellicht een beschaafde cultuur ontwikkeld hadden, maar dit toch deden ten koste van de slaven. Er wordt een parallel getrokken naar de huidige tijd, waarin binnen Europa weliswaar een beschaafde cultuur ontwikkeld is zonder oorlog en met respect voor de mensenrechten. Dit gebeurt echter met “bloed aan de producten uit andere landen”. Menno geeft aan dat hij als één van de criteria een mentale verandering voorop stelt. Op dit moment koppelt men de uitbuiting via handel niet aan een t-shirt dat men draagt of aan de benzine die men in de auto gooit. Zolang mensen dat niet interesseert zal vervlechting niet tot meer vrede leiden. Iemand anders focust in aansluiting hierop op een spirituele verandering. Men is bang voor schaarste, terwijl een gevoel van liefde en overdaad moet overheersen. Zie: www.altruists.org/giveaway

Margies stelt dat vervlechting op twee manieren bereikt kan worden. Ten eerste kan het via de markt. Ten tweede kan het via debat. Stefan merkt op dat binnen multinationals mensen van verschillende culturen met elkaar in dialoog geraken. Carolijn vult hierop aan dat er wellicht sprake is van een mondiale elite versus uitgeslotenen. Binnen deze elite kan de vervlechting

inderdaad leiden tot een afname van oorlog. Dit gebeurt echter wellicht ten koste van de uitgesloten. Iemand pleit ervoor ook de ecologische factor mee te nemen in de discussie, omdat veel oorlogen te maken hebben met natuurlijke hulpbronnen.

Al met al is de discussie niet toegekomen aan een overeenstemming over de criteria die gesteld zouden moeten worden aan de globalisering en de vervlechting opdat deze vrede in de hand zullen werken. Wel is er goed van gedachten gewisseld over de verschillende onderwerpen. Ik vond het onderwerp van de workshop erg interessant. De hoge opkomst weerspiegelt dat meerdere mensen interesse hadden dit onderwerp uit te diepen. De verschillende uitgangspunten van de deelnemers maakten dat een groot gedeelte van de discussie ging over de grenzen van het debat. Wellicht kan een goede definitie van de begrippen vrede, vervlechting en globalisering een vervolgdiscussie een stap vooruit helpen.